

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ПРВ ОДДЕЛ

**СЛУЧАЈ СТОИЛКОВСКА ПРОТИВ
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

(Жалба бр.29784/07)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

18 јули 2013

Оваа пресуда ќе стане конечна под околностите согласно член 44 став 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

СТОИЛКОВСКА ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ПРЕСУДА

Во случајот на Стоилковска против Република Македонија,

Европскиот суд за човекови права (Петти оддел), заседавајќи како совет во состав:

Isabelle Berro-Lefèvre, *претседател*

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Linos-Alexandre Sicilianos,

Erik Møse,

Ksenija Turković,

Dmitry Dedov, *судиш,*

и Søren Nielsen, *секретар на Одделот,*

Одлучувајќи на затворена седница на 25 јуни 2013,

Ја донесе следнава пресуда, која беше усвоена на тој датум:

ПОСТАПКА

1. Случајот започна со жалба (бр. 29784/07) против Република Македонија, поднесена до Судот согласно членот 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи (“Конвенцијата“) од страна на македонскиот државјанин, г-ѓа Росица Стоилковска (“жалителката“) на 2 јули 2007.

2. Жалителката беше застапувана од страна на Р. Алексовски, адвокат од Крива Паланка. Македонската Влада (“Владата“) беше застапувана од страна на нејзиниот агент, г. Костадин Богданов.

3. Жалителката се жалеше особено дека Апелациониот суд ја лишил од правото на правично судење, одлучувајќи по нејзиниот случај спротивно на својата претходна судска пракса во идентични случаи. Таа исто така се жалеше дека должината на постапката била прекумерна.

4. На 31 август 2011 овие жалби беа доставени до Владата. Исто така беше одлучено да се донесе едновременно одлука по допуштеноста и основаноста на жалбата (член 29 став 1).

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

5. Жалителката е родена во 1948 и живее во Крива Паланка.

A. Позадина на случајот

6. Жалителката работела како продавачка во продавница за храна управувана од страна на компанијата Т. (“работодавачот“). Во 1994 одредена стока исчезнала од продавницата. Како не можело да биде идентификувано лицето одговорно за загубата, на 31 јануари 1995 работодавачот побарал вработените да ја надоместат претрпената загуба. Сумата која од секој вработен било побарано да ја плати била пресметана пропорционално со нивните работни часови кај работодавачот. Од неколку вработени, вклучително и жалителката, било побарано да платат 115.682 денари (еднакво на 1.880 евра).

B. Постапката во врска со поништувањето на барањата за наплата (“страничната постапка“)

7. На 7 март 1995 жалителката и девет колеги поднеле граѓанска тужба против работодавачот барајќи поништување на барањата за наплата. На 26 април 1995 Основниот суд во Крива Паланка (“првостепениот суд“) го уважил барањето. На 17 април 1997 Апелациониот суд во Скопје ја укинал пресудата заради грешки во фактите и правото од страна на понискиот суд. На 26 март 1999

СТОИЛКОВСКА ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ПРЕСУДА

Апелациониот суд Скопје наредил повторно испитување на случајот, затоа што барањата за наплата не биле извршни и обврзувачки за тужителите. Соодветно, нашол дека тужителите немале правен интерес за барањето. На 31 мај 1999 ја одбил тужбата поради недостиг на правен интерес. Оваа пресуда била укината по жалба, затоа што пропуштила да укаже дали постоеле процедурални недостатоци во врска со барањата за наплата. На 15 мај 2003 првостепениот суд го прифатил барањето и ги поништил барањата за наплата на работодавачот. На 2 март 2005 Апелациониот суд во Скопје ја укинал таа пресуда и го одбил барањето како недозволено. Тој нашол дека тужителите немале право, според членот 138 од Законот за работни односи од 1993, кој бил во сила во тој период (види став 22 подолу), да бараат поништување на барањата за наплата, туку дека работодавачот наместо тоа имал право да бара, според членот 101 од истиот Закон (види став 21 подолу), судска наредба тужителите да ги надоместат претрпените загуби. Во оваа постапка, судот би оценувал дали има штета која може да му се припише на некој вработен.

8. Како што навел првостепениот суд во своето писмо од 3 септември 2010, нема доказ дека пресудата ѝ била доставена на жалителката или на нејзиниот законски застапник. Жалителката навела дека таа дознала за истата во февруари 2007. Владата не приложи доказ да го оспори ова тврдење.

С. Граѓанска постапка против жалителката за штета

9. На 21 ноември 1995 работодавачот поднел граѓанска тужба со која барал пресуда со која ќе се нареди на жалителката да ја плати сумата специфицирана во барањето за наплата. Најпрво, првостепениот суд го одбил барањето. Подоцна, го отфрлил барањето на работодавачот заради недостиг на докази дека било каква

одговорност може да се припише на жалителката. Сите овие пресуди биле укинати по жалба од страна на Апелациониот суд Скопје.

10. На 3 април 2006 првостепениот суд ја донел најновата пресуда по ова прашање, во која повторно го отфрлил барањето на работодавачот. Релевантниот дел од пресудата вели:

“...загубата била или резултат на стоката која исчезнала од продавницата...или на пари кои не биле ставани во регистарот за готовина секој ден. Бидејќи (работодавачот) не го идентификувал одговорното лице за загубата, побарал вработените (да ја надоместат загубата) во сума која одговарала на нивните работни часови во 1994...не биле спроведени (внатрешни) процедури со цел (работодавачот) да го идентификува лицето кое е одговорно за претрпените загуби или да утврди дисциплинска (одговорност) или (било какви) повреди на правилата за работа...”

11. Судот понатаму се повикал на членот 98 од Законот за работни односи од 1993, тогаш на сила (види став 19 подолу) и навел:

“Погоре цитираните одредби сугерираат дека Законот за работни односи го прифаќа принципот на индивидуална одговорност...кој бара не само идентификација на вработениот кој ја предизвикал штетата, туку исто така и (определување на) одговорност за штета која била нанесена намерно или од небрежност...Во односниот случај и врз основа на изведените докази утврдено е дека била поведена кривична постапка против одговорното лице во продавницата во врска со претрпените загуби ... кривичната постапка завршила со ослободување (на одговорното лице), оттука оставајќи ги нерешени двете спорни прашања – која ја предизвикал (штетата) и дали било каква одговорност може да му се припише на (сторителот)... Се чини (барањата за наплата) и барањето (на работодавачот) се засноваат на принципот на објективна одговорност, кој е спротивен на погоре цитираните (законски) одредби... (работодавачот) не поднел доказ дека (жалителката) придонела за загубата или била одговорна за истата... оттука, ставот на судот е дека член 98 став 1 од Законот за работни односи не е применлив (во случајот на жалителката)...”

СТОИЛКОВСКА ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ПРЕСУДА

12. На 23 ноември 2006 Апелациониот суд Скопје ја преиначил пресудата и го прифатил барањето на работодавачот. Помеѓу останатото, нашол:

“Според овој суд, (работодавачот) точно тврди во жалбата дека (барањето за наплата) е законско. На правилно утврдените факти, првостепениот суд погрешно го применил членот 98, ставови 1 и 3 од Законот за работни односи...Членот 98 став 3 од Законот за работни односи, според кој сите вработени се сметаат за одговорни и треба да ја надоместат штетата во еднакви делови кога е невозможно да се утврди индивидуална одговорност, се применува во односниот случај...Како неколку вработени ја причиниле штетата, тие се солидарно одговорни за истата...никој од вработените, вклучително (жалителката), не ги алармирале одговорните лица (кои работеле за работодавачот) за фактот дека стока или пари недостасува од продавницата, или дека одговорното лице (против кое била поведена кривична постапка) земал стока за себе или за други без да ја плати цената за тоа, или дека земал дел од дневниот приход итн...Се чини дека (жалителката) придонела за штетата. Доколку таа, како и другите вработени, реагирала навремено преку пријавување на одговорното лице во продавницата, тие би ја спречиле штетата...Одговорноста на другите вработени лежи во нивниот пропуст да превземат дејствија да ја спречат штетата. Доколку тие реагирале навремено за незаконските активности на одговорното лице, тоа би било спречено од понатамошно кршење на правилата на работа. Тоа исто така би ги спречило и загубите.“

13. Жалителката била задолжена да плати, дополнително на основниот долг од 1.880 евра, и законска камата сметана од денот на поднесувањето на тужбата. Оваа одлука била доставена на жалителката на 4 јануари 2007.

14. На 14 мај 2008 Врховниот суд ја одбил ревизијата поднесена од жалителката како недопуштена, наоѓајќи дека тужбеното барање е под законскиот минимум според членот 372 став 2 од Законот за парнична постапка од 2005 (види став 24 подоле).

D. Релевантни судски пресуди донесени во граѓански постапки против колеги на жалителката

15. Жалителката поднела копии од неколку пресуди на Апелациониот суд Скопје, во кои тој ги потврдил пресудите на првостепениот суд со кои се отфрлаат идентични тужбени барања поднесени од работодавачот против колеги на жалителката. Овие одлуки биле носени помеѓу септември 2004 и март 2006 (*Гж.бр. 4295/04; Гж.бр.6708/04; Гж.бр. 6709/04; Гж.бр. 6711/04; и Гж.бр. 1544/06*). Релевантните делови на две од овие пресуди се како што следува:

“... По оценка на судот, првостепениот суд правилно нашол дека Законот за работни односи го прифаќа принципот на индивидуална одговорност...која побарува идентификација на лицето кое ја причинило штетата и (оценка) дали истата била причинета со намера или од небрежност...Одговорноста на лица според членот 98 од Законот за работни односи не може да се претпоставува, туку треба да биде утврдена во соодветна постапка...Кривичната постапка која била поведена против одговорното лице завршила со негово ослободување. Оттука (кривичната постапка) не ги разрешила двете спорни прашања, имено кој ја причинил (штетата) и дали може да се припише одговорност...Врз основа на изведените докази, првостепениот суд утврдил дека барањето за наплата било засновано на принципот на објективна одговорност, кој е спротивен на Законот за работни односи...Првостепениот суд правилно заклучил дека тужениот не придонел за загубите или дека може да му се припише некаква одговорност...Апелациониот суд ги разгледа аргументите (на работодавачот) дека вработените, вклучително и тужениот, биле одговорни бидејќи пропуштите соодветно да ги извршат своите работни должности и дозволиле компанијата да претрпи штета, но и покрај тоа ги отфрли како неосновани...Вработените го известиле одговорното лице во продавницата и доказите сугерираат дека имало неправилности во неговото работење...според тоа тужениот не може да биде одговорен, дотолку повеќе што (работодавачот) не повел никаква постапка против тужениот или другите вработени во продавницата“ (Гж.бр.4295/04 од 29 септември 2004).

СТОИЛКОВСКА ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ПРЕСУДА

“Како што се тврди (во жалбата), одговорноста на тужениот се заснова на фактот што таа знаела за неправилностите на работното место и за штетата, но пропуштила да превземе било какво дејствие со цел да ги спречи загубите. Судот ги испита (тие) наводи и најде дека се неосновани...вработените го известиле одговорното лице во продавницата и расположивите докази укажуваат дека имало неправилности во неговото работење. (Првостепениот) суд правилно го толкувал членот 98 од Законот за работни односи, според кој принципот на индивидуална одговорност се применува на штети предизвикани на работодавач...Во односниот случај, била поведена кривична постапка против одговорното лице во врска со претрпените загуби. Таа конечно завршила со негово ослободување...оттука (кривичната постапка) не идентификувала кој е одговорен за загубите. Од друга страна, не било утврдено дали тужениот или некој друг продавач бил одговорен за загубите...(работодавачот) не поднел никаков доказ да ја докаже индивидуалната одговорност на тужениот...” (Гж.бр. 6708/04 од 21 јануари 2005)

16. Останатите пресуди (Гж.бр.6709/04 од 14 јануари 2005; Гж.бр.6711/04 од 21 јануари 2005 и Гж.бр.1544/06 од 8 март 2006) на Апелациониот суд Скопје содржат идентични причини како погорните во врска со наоѓањата на првостепениот суд дека членот 98 од тогашниот Закон за работни односи бара, во околностите на случајот, примена на принципот на индивидуална одговорност; дека не била спроведена никаква внатрешна постапка, дека не може да се припише одговорност на ниту еден тужен за наводни пропусти, како и дека принципот на објективна одговорност не може да се примени.

17. Со одлука од 5 декември 2001, Врховниот суд ја прифатил ревизијата поднесена од работодавачот во идентичен случај поднесен против колега на жалителката. Оваа одлука била донесена според законските правила што се однесуваат на надлежноста на Врховниот суд *ratione valoris* во Законот за парнична постапка од 1977 (види став 24 подолу). Одлуката на првостепениот суд во тој случај била донесена на 30 септември 1997 (Рев. Бр. 50/99).

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ПРАВО И ПРАКСА

A. Уставот од 1991

18. Според членот 101 од Уставот, Врховниот суд е највисок суд, кој обезбедува единствена примена на законите од страна на судовите.

B. Закон за работни односи од 1993

19. Членот 98 (1), (2) и (3) од Законот за работни односи од 1993 пропишува:

Член 98

Работникот кој по своја вина ќе направи штета на работодавецот во работата, односно во врска со работата, должен е да ја надомести штетата.

Ако штетата ја предизвикаат повеќе работници, секој работник е одговорен за делот од штетата што ја предизвикал.

Ако за секој работник не може да се утврди делот од штетата што ја предизвикал, се смета дека сите работници се подеднакво одговорни и штетата ја надоместуваат во еднакви делови.

20. Членот 100 му дава право на работодавачот да поднесе барање за надомест на штета. Вработениот можел да поднесе приговор на таквото барање во рок од осум дена по приемот на барањето.

21. Според членот 101, во случај работникот да не постапи по барањето за надомест на штета, работодавачот може да поведе судска постапка со барање за надомест на бараната сума.

22. Според членот 138(1) од Законот за работни односи од 1993, работникот може да поднесе граѓанска постапка во цел да ги заштити нејзините или неговите права засегнати со барањето за надомест на штета на работодавачот.

С. Законот за работни односи од 2003 и 2005

23. Членот 106 од Законот за работни односи 2003 и членот 156 од Законот за работни односи од 2005 ги пропишувале истите правила за надомест на штета како оние содржани во членот 98 во Законот за работни односи од 1993 (види став 19 погоре). Единствената разлика е во тоа што членот 156 од Законот за работни односи од 2005 се однесува на штета предизвикана “со намера или од крајна небрежност“).

Д. Закон за парнична постапка од 1977, 1998 и 2005

24. Според Законот за парнична постапка од 1977, изменет во 1990, вредноста на барањето која е потребна за поднесување на ревизија била поставена на 8.000 денари. Членот 369 од Законот за парнична постапка од 1998 ја поставил таа граница на 1.000.000 денари. Членот 372 од Законот за парнична постапка од 2005 пропишува дека ревизијата ќе биде недопуштена доколку вредноста на барањето не надминува 500.000 денари.

25. Според преодните одредби од Законот за парнична постапка од 2005 (членови 476 и 474 соодветно), постапката ќе се заврши согласно законот кој бил во сила кога завршила постапката во прв степен.

Е. Закон за судовите од 2006 (“законот од 2006“)

26. Членовите 35 став 1 (6) и 36 од законот од 2006 пропишуваат лек за должина на постапката, по кој согласно членот 35 став 1 (6) треба да одлучува Врховниот суд. Според овој закон, во случај на повреда на барањето за разумен рок, надлежниот суд може да додели правична отштета.

Ф. Релевантна домашна пракса

27. Владата исто така поднесе две копии на пресуди од Апелациониот суд Скопје донесени во јуни и септември 2011. Овие случаи се однесувале на слични барања за надомест поднесени против девет вработени во врска со лекови кои исчезнале од аптека. Во овие случаи, секој тужен бил задолжен, според членовите 106(3) и 156 (3) од Законот за работни односи од 2003 и 2005 соодветно (види став 23 погоре), да ги надомести претрпените загуби во еднакви делови, бидејќи на ниту еден од нив не можела да му биде припишана индивидуална одговорност (*Рож.бр.113/11 и Рож.бр.418/11*). Тие понатаму поднеле копии од други пресуди во кои овој суд го применил членот 106 од Законот за работни односи од 2003 година за барања за наплата, во кои одговорните лица вработени од тужителот, имено директорот и заменик директорот, ги надоместуваат претрпените загуби во одредени делови (*Рож.бр.853/09; Рож.бр.715/10 и Рож.бр.1072/11*).

ПРАВО

I. ПРЕЛИМИНАРЕН ПРИГОВОР ОД ВЛАДАТА

Наводна злоупотреба на правото на жалба

1. Поднесоци на странките

28. Владата поднела приговор дека жалителот ги повредил правилата за доверливост во врска со преговорите за пријателско спогодување, затоа што со намера ги открила “можните предложени суми“, без да даде убедливо објаснување за тоа. Понатаму, тие

СТОИЛКОВСКА ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ПРЕСУДА

побарале Судот да ја прогласи жалбата на недопуштена на основа на злоупотреба на правото на жалба.

29. Жалителката ги оспорила аргументите на Владата, според кои дека нејзините коментари за нивниот обид да се постигне пријателско спогодување биле поместени во одделен документ и немало повикување на истите во ниту еден поднесок од спорната постапка.

2. Став на Судот

30. Судот забележува дека, според членот 39 став 2 од Конвенцијата, преговорите за пријателско спогодување се доверливи. Правилото 62 став 2 од Деловникот на Судот го повторува овој принцип и предвидува дека ниту писмена ниту усна комуникација и ниту една понуда или компромис направени во текот на преговорите за пријателско спогодување не може да бидат изнесени или на истите да се направи повикување во спорната постапка. Подвлекувајќи ја важноста на овој принцип, Судот понатаму повторува дека не може да се исклучи дека повреда на правилото за доверливост може, под одредени околности, да го оправда заклучокот дека жалбата е недопуштена на основа на злоупотреба на правото на жалба (види *Miroļubovs u други v. Latvia*, бр. 798/05, став 68, 15 септември 2009; *LesninaVeletrgovinad.o.o.v. v. Republic of Macedonia* (одлука), бр. 37619/04, 2 март 2010; и *Balenović v. Croatia* (одлука), бр. 28369/07, 30 септември 2010).

31. Што се однесува на односниот случај, Судот забележува дека, со писмо адресирано до Судот на 5 март 201, жалителот ја откри превземената иницијатива и предложената сума од владиниот агент со цел пријателско спогодување во случајот. Додека оваа информација беше доставена на знаење на Судот, жалителката не ја дала јавно. Понатаму, таа беше доставена во одделен документ. Практиката на праќање на тој документ едновременно со поднесоците во спорната

постапка не значи дека има повреда на правилото 62 став 2 од Деловникот на Судот. Конечно, документите поднесени од страна на жалителката во спорната постапка не содржеле упатување на таа информација. Во такви околности, Судот смета дека барањето за недопуштеност на Владата на основа на повреда на правилата за доверливост треба да биде отфрлено.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 6 НА КОНВЕНЦИЈАТА (правично судење)

32. Жалителката се жалела според членот 6 од Конвенцијата дека нејзиниот случај бил одлучен спротивно на оние во кои биле инволвирани нејзините колеги, и покрај фактот дека се однесувале на идентични прашања на факти и право. Членот 6 на Конвенцијата, во делот кој е релевантен, пропишува:

“Во определувањето на неговите граѓански права и обврски...секој има право на правично...судење во разумен рок од страна на ...трибунал...”

A. Допуштеност

33. Владата не поднесе приговор на допуштеноста на оваа жалба.

34. Судот забележува дека оваа жалба не е очигледно неоснована во смисла на членот 35 став 3 а од Конвенцијата. Понатаму забележува дека не е недопуштена на било која друга основа. Оттука, мора да се прогласи за допуштена.

B. Основ

1. Поднесоци на странките

35. Владата се повикала на пресудата Атанасовски (Атанасовски против Република Македонија, бр. 36815/03, став 38, 14 јануари 2010)

СТОИЛКОВСКА ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ПРЕСУДА

и поднела дека имало развој во јуриспруденцијата кој се рефлектирал во случајот на жалителката. Промената на домашната пракса во врска со ова прашање била покажана со пресудите кои се доенсени по случајот на жалителот (види став 27 погоре). Тоа што конечната пресуда во случајот на жалителката била различна од оние кои се однесувале на нејзините колеги, кои биле донесени порано, не укажува дека има неконзистентен судски пристап кој довел до судска несигурност. Понатаму, Апелациониот суд дал доволни причини за своите пресуди.

36. Жалителот ги оспорил аргументите на Владата. Таа навела дека била единствениот вработен кој бил задолжен да го плати надоместокот за исчезнатите стоки. Идентичните барања засновани на идентични факти веќе биле отфрлени против нејзините колеги. Судските пресуди на кои се повикала Владата не биле релевантни за нејзиниот случај.

2. Став на Судот

37. Судот ќе даде прелиминарен осврт во врска со обемот на случајот. Забележува дека жалителката се жали пред него за наводните разлики кај пресудите на Апелациониот суд Скопје кој е конечната инстанца во случајот. Нејзината жалба била дека судот го одлучил нејзиниот случај спротивно на претходните пресуди, кои се однесувале на идентични случаи во кои тој одлучил во полза на нејзините колеги. Тоа, според неа, ги повредило нејзините права според членот 6 од Конвенцијата.

38. Под такви околности, Судот смета дека односниот случај може да се анализира низ призмата на наводно конфликтната судска пракса на Апелациониот суд Скопје, кој одлучувал како крајна инстанца (види, *mutatis mutandis, Tudor Tudor v. Romania*, бр.21911/03, 24 март 2009), и нејзиниот ефект врз правото на жалителот на правично судење

(види *NejdetŞahin u PerihanŞahin v. Turkey* [GC], бр.13279/05, став 70, 20 октомври 2011).

39. Во врска со ова, Судот повторува дека правото на правично судење мора да се толкува во светло на преамбулата на Конвенцијата, која го прогласува владеењето на правото како дел од заедничкото наследство на договорните страни. Еден од фундаменталните аспекти на владеењето на правото е принципот на правна сигурност (види *Brumărescu v. Romania* [GC], бр. 28342/95, став 61, ECHR 1999-VII).

40. Спротивставените одлуки во слични случаи одлучувани од страна на ист суд, кој, дополнително, е и суд кој е крајна инстанца по прашањето, може, во отсуство на механизам кој обезбедува конзистентност, да го повреди тој принцип и оттука да ја намали јавната доверба во правосудството (види *Beian v. Romania* (бр. 1), бр. 30658/05, §§ 36-39, ECHR 2007-XIII; *Tudor Tudor*, цитирана погоре, § 29; и *Spaseski and others v. Republic of Macedonia* (одлука), бр. 15905/07, 27 септември 2011), која доверба е една од основните компоненти на држава која е заснована на владеењето на правото.

41. Конечно, Судот повторува дека не е негова задача да го зазема местото на домашните судови. Примарно е на националните власти, судовите, да ги разрешуваат проблемите со толкувањето на домашното законодавство (види, помеѓу повеќе авторитети, *Brualla Gómez de la Torre v. Spain*, 19 декември 1997, § 31, *Извештаи за пресуди и одлуки* 1997-VIII). Како тоа е така, Судот нема да го доведува во прашање толкувањето на домашното право од страна на националните судови, освен во случај на очигледна арбитражност (види, *mutatis mutandis*, *Adamsons v. Latvia*, бр. 3669/03, § 118, 24 јуни 2008), со други зборови, кога гледа дека домашните судови во одреден случај го примениле законот очигледно погрешно со цел да постигнат арбитражен заклучок (види, *mutatis mutandis*, *Farbers and Harlanova v. Latvia* (одлука),

СТОИЛКОВСКА ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ПРЕСУДА

бр. 57313/00, 6 септември 2001, и, иако во контекст на членот 1 од Протоколот 1, *Beyeler v. Italy* [GC], бр. 33202/96, § 108, ECHR 2000-I).

42. Судот забележува дека постапката за надомест поведена од работодавачот се однесувала на исчезната стока во продавницата во која жалителката работела како продавачка. По четири повторни судења, првостепениот суд, во својата пресуда од 3 април 2006, одлучил во полза на жалителот и нашол дека работодавачот не може да бара, во отсуство на било каков доказ кој и припишува индивидуална одговорност, надомест од неа, во сума која била специфицирана на барањето за наплата. Судот нашол дека барањето на работодавачот се засновало на принципот на објективна одговорност, кој не можел да биде применет на фактите на случајот. Очигледно, оваа пресуда го следи пристапот кој Апелациониот суд Скопје го развил во своите поранешни пресуди донесени помеѓу септември 2004 и март 2006 во идентичните случаи кои работодавачот ги повел против колегите на жалителката (види ставови 15 и 16 погоре). Тоа што случајот на жалителката се засновал на идентични случаи во фактите и правото како оние на нејзините колеги не беше ниту оспорено од Владата, ниту се чини дека е поинаку од доказите пред Судот.

43. На 23 ноември 2006 Апелациониот суд Скопје ја укинал таа пресуда и наложил жалителката да го плати надоместот специфициран во барањето за наплата. Притоа, судот не ги оспорил фактите утврдени од страна на првостепениот суд, туку нашол дека принципот на објективна одговорност, поместен во членот 98 (3) од Законот за работни односи, требало да се примени во нејзиниот случај (види став 12 погоре). Таквото толкување на материјалното право било јасно во спротивност со претходната судска пракса, која резултирала со дијаметрално спротивни одлуки донесени од страна на Апелациониот суд Скопје во она што биле идентични случаи. Владата не го негираше постоењето на овие различни толкувања, кое, според неа, е резултат на

јуриспруденцискиот развој во врска со прашањето (види ставови 27 и 35 погоре).

44. Судот повторува дека постоењето на спротоставени одлуки само по себе не може да се смета дека е спротивно на Конвенцијата (види *Santos Pinto v. Portugal*, бр. 39005/04, § 41, 20 мај 2008). Во случајот *Iordan Iordanov и други*, Судот ги идентификуваше прашањата што треба да се оценуваат кога се анализира дали спротивните одлуки во слични случаи го повредуваат принципот на правна сигурност според членот 6 од Конвенцијата: (1) постоењето на “длабоки и долготрајни разлики” во релевантната судска пракса; (2) дали домашното право обезбедува механизам способен да ги отстранува судските неконзистентности и (3) дали овој механизам бил применет и доколку да, кои биле неговите ефекти (види *Iordan Iordanov and Others v. Bulgaria*, бр. 23530/02, § 49, 2 јули 2009).

45. Како што е наведено погоре, несомнено е дека во случајот на жалителката, Апелациониот суд Скопје ја напуштил својата поранешна судска пракса во врска со идентични барања поднесени против колегите на жалителката (види ставови 15 и 16 above). Во врска со ова, Судот повторува дека во принцип не е негова функција да ги споредува различните одлуки на националните судови, дури и кога се донесени во очигледно слични постапки; тој мора да ја почитува независноста на овие судови (види *NejdetŞahin и PerihanŞahin*, цитирани погоре, § 50).

46. Од таа причина Судот не најде повреда на членот 6 од Конвенцијата во последниот случај, каде два суда, секој во својата сфера на надлежност, испитувајќи различни случаи, донеле различни, но сепак рационални и образложени заклучоци во врска со истото правно прашање покренато од слични фактички околности. Притоа, Судот прифати дека разликите во пристапот кои може да се јават помеѓу судовите се само неизбежен исход на овој процес на толкување

СТОИЛКОВСКА ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ПРЕСУДА

на правните одредби и нивното прилагодување на материјалните ситуации кои треба да ги покријат (види *ibid.*, § 86).

47. Сепак, Судот смета дека односниот случај треба да се разликува од случајот *NejdetŞahin u PerihanŞahin*, бидејќи тука е соочен со ситуација во која истиот суд го применил истиот закон различно на исти факти. Во врска со тоа забележува дека законот во примена, кој ги уредувал надоместите на штети поврзани со работата, пропишувал и индивидуална и објективна одговорност на работниците (член 98 ставови 1 и 3 од Законот за работни односи 1993, види став 19 погоре). Во пет случаи во врска со колегите на жалителката, Апелациониот суд го применил принципот на индивидуална одговорност и заклучил дека од тужените не може да се бара да ја надоместат штетата за која не биле индивидуално одговорни. Само во случајот на жалителката истиот суд го применил принципот на објективна одговорност. Иако таквото толкување не може да се каже дека немало законска основа, тоа предизвикало жалителката да добие дијаметрално спротивен одговор на истото правно прашање засновано на идентични факти.

48. Судот понатаму забележува дека домашното право (види став 18 погоре) обезбедува механизам за отстранување на судиските неконзистентности. Во врска со тоа Судот потенцира дека разрешувањето на конфликтната пракса треба примарно да биде на националните судови отколку на меѓународен суд. Сепак, овој механизам не можел да биде применет во односниот случај со оглед на фактот дека Врховниот суд, а заради правилата за допуштеност *ratione valoris* (види став 14 погоре), немал надлежност мериторно да се занимава со случајот на жалителката. Пресудите на кои се повика Владата во своите опсервации (види став 27 погоре) биле дадени во индивидуални случаи во кои Апелациониот суд не бил повикан да ги помирува спротивставените толкувања, туку да ја испита особената примена на законот во тие случаи.

49. Во светло на наведеното, Судот смета дека жалителката била соочена со флагрантна неконзистентност во примената на домашното право што може само да го поткопа кредибилитетот на судовите и да ја ослабне јавната доверба во судскиот систем. Апелациониот суд, во својата пресуда од 23 ноември 2006, не дал никакво разумно објаснување за оваа дивергентност која резултирала во неоправдана рестрикција на правото на правично судење на жалителката. Во отсуство на механизам да ја отстрани оваа неконзистентност, Судот наоѓа дека пресудата на Апелациониот суд од 23 ноември 2006 е спротивна на принципот на правна сигурност според членот 6 од Конвенцијата.

III. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 6 ОД КОНВЕНЦИЈАТА (должина на граѓанската постапка)

50. Жалителката се жалела според членот 6 од Конвенцијата дека должината на граѓанската постапка (види ставови 9-14 погоре) била прекумерна.

A. Допуштеност

51. Владата не вложи приговор на допуштеноста на оваа жалба.

52. Судот смета дека жалбата за должината на граѓанската постапка не е очигледно неоснована во смисла на членот 35 став 3 од Конвенцијата. Понатаму наоѓа дека не е недопуштена по друга основа. Оттука, мора да се прогласи за допуштена.

В. Основаност

1. Поднесоци на странките

53. Жалителката ги повтори своите аргументи дека должината на постапката не соодветствува со барањето за “разумен рок“.

54. Владата го покани Судот да одлучи за жалбата за должината на постапката согласно со воспоставената пракса по ова прашање.

2. Став на Судот

55. Судот забележува дека постапката за надомест траела преку еднаест години (пomeѓу 21 ноември 1995 и 4 јануари 2007, датумот на достава на конечната одлука од 23 ноември 2006), во два степени на надлежност, од кои над девет години и осум месеци потпаѓаат под временската надлежност на Судот (по 10 април 1007, датумот на ратификација на Конвенцијата од страна на одговорната држава). Времето изминато за подоцнежната постапка пред Врховниот суд нема да се земе во предвид, затоа што Врховниот суд немал надлежност да одлучува по случајот (види став 24 погоре) и жалителката не била обврзана да го исцрпи (види *Kostovska v. Republic of Macedonia*, бр. 44353/02, § 36, 15 јуни 2006).

56. Судот смета дека односната постапка не барала испитување на сложени прашања или дека одредени одложувања можат да се припишат на жалителката.

57. Што се однесува на постапувањето на властите, Судот забележува дека случајот на жалителката бил преиспитуван во четири наврати. Во врска со тоа, повторува дека повторувањето на наредбите за повторно одлучување во рамките на еден сет на постапки открива сериозен недостаток на судскиот систем (види *Wierciszewska v. Poland*, бр. 41431/98, § 46, 25 ноември 2003 и *Pavlyulynets v. Ukraine*, бр. 70767/01, § 51, 6 септември 2005). Имајќи ги во предвид критериумите

поместени во неговата пракса за оценување на барањето за разумен рок содржано во членот 6 став 1 од Конвенцијата (види, меѓу повеќето авторитети, *Philis v. Greece* (бр. 2), пресуда од 27 јуни 1997, *Извештаи* 1997-IV, § 35; *Frydlender v. France* [GC], бр. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII; и *Comingersoll S.A. v. Portugal* [GC], бр. 35382/97, ECHR 2000-IV), Судот смета дека постапката била неоправдано одолжена, за што одговорност сноси само одговорната држава.

58. Оттука, има повреда на членот 6 од Конвенцијата што се однесува на должината на граѓанската постапка.

IV. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 6 НА КОНВЕНЦИЈАТА (должина на “страничната“ постапка)

59. Жалителот се жалел според членот 6 од Конвенцијата дека должината на “страничната“ постапка (види ставови 7 и 8 погоре) не била во согласност со барањето за разумен рок.

Допуштеноост

1. Поднесоци на странките

60. Според Владата жалителот не го исцрпил лекот за должина на постапката според законот од 2006 (види став 26 погоре). Според воспоставената пракса на Врховниот суд, рокот од шест месеци во рамките на кој може да се искористи овој лек започнува да тече од датумот на достава на конечната одлука до барателот. Како конечната одлука од 2 март 2005 не била доставена на жалителката, страничната постапка треба да се смета како сè уште да е во тек, за потребите на исцрпување на лекот за должината. Оттука, овој лек сè уште бил достапен за жалителката.

СТОИЛКОВСКА ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ПРЕСУДА

61. Жалителката ги оспорила аргументите на Владата, изјавувајќи дека страничната постапка не може да се смета дека е во тек. Таа била конечно завршена на 2 март 2005 година.

2. *Оценка на Судот*

62. И покрај фактот дека прашањето не било спорно помеѓу странките, Судот мора прво да се осигура дека членот 6 е применлив во односниот случај (види, *mutatis mutandis*, *Blečić v. Croatia*[GC], бр. 59532/00, § 67, ECHR 2006-III).

63. Судот забележува дека Апелациониот суд Скопје го одбил барањето на жалителката како недопуштено, наоѓајќи дека таа немала право, според законодавството во примена, да бара поништување на барањето за наплата. Оваа пресуда ги следи неговите претходни наоѓања дека барањата за наплата не се обврзувачки за жалителката. Судот заклучил дека одговорноста на жалителката, доколку ја има, може да се утврди само во друга постапка, иницирана од работодавачот. Навистина, постапката за надомест која работодавачот ја повел против жалителката ги разрешила прашањата покренати во “страничната“ постапка. По мислење на Судот, Апелациониот суд Скопје, одлучувајќи како крајна инстанца во случајот, дал разбирливо и убедливо објаснување за природата на “правото“ на жалителката и резултирачкото отсуство на надлежност на националните судови да одлучуваат по барањето. Во такви околности, Судот не гледа причини да одлучи поинаку од заклучокот на повисокиот национален суд, преку наоѓање, спротивно на неговиот став, дека можеби имало право признаено со домашното право (види *Boulois v. Luxembourg* [GC], бр. 37575/04, § 91, ECHR 2012).

64. Следи дека оваа жалба не е компатибилна *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата во смисла на членот 35 став 3 а и мора да биде одбиена согласно членот 35 став 4. Во овие околности, Судот не

смета дека е нужно да го испитува ставот за неисцрпување покренат од Владата.

V. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 6 ОД КОНВЕНЦИЈАТА (пристап до суд)

65. Жалителот се жалел дека Врховниот суд одбил да ја испита нејзината ревизија, спротивно на неговата претходна пракса во идентичен случај (види став 17 погоре).

66. Судот смета дека оваа жалба треба да се разгледува како жалба за пристап до суд (види, *mutatis mutandis*, *Garzičić v. Montenegro*, бр. 17931/07, 21 септември 2010). Во врска со тоа, забележува дека на случајот на жалителката и на случајот Рев.бр. 50/99, на која таа се повикала, се применети различни правила за допуштеноста *ratione valoris* (види, како спротивно, *Balažoski v. Republic of Macedonia*, бр. 45117/08, § 32, 25 април 2013). Законот за парнична постапка од 2005 се применувал на постапката за надомест во случајот на жалителката пред Врховниот суд (види ставови 10, 14 и 25 погоре). Тој закон предвидувал значително повисок праг на вредност отколку оној во Законот за парнична постапка од 1977, кој бил применет во случајот Рев.бр.50/99. Нема индикација дека Врховниот суд го толкувал и применил критериумот за допуштеноост на арбитрарен начин.

67. Следи дека оваа жалба е очигледно неоснована и мора да биде одбиена согласно членот 35 ставови 3 а и 4 од Конвенцијата.

VI. ДРУГИ НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА КОНВЕНЦИЈАТА

68. Жалителката понатаму навела дека односната постапка ги повредила нејзините права според членовите 7, 13 и 14 од Конвенцијата.

СТОИЛКОВСКА ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ПРЕСУДА

69. Судот ги испита овие наводи. Сепак, во светло на материјалот во негово владение, и онаму до каде прашањата покренати од жалителката се во негова надлежност, Судот наоѓа дека тие не откриваат појава на повреда на правата и слободите поместени во Конвенцијата или нејзините протоколи.

70. Следи дека овој дел од жалбата е очигледно неоснован и мора да се одбие согласно членот 35 ставови 3 а и 4 од Конвенцијата.

VII. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

71. Членот 41 од Конвенцијата пропишува:

“Доколку Судот смета дека има повреда на Конвенцијата или на протоколите, и дека внатрешното право на Високата договорна страна во прашање дозволува само делумен надомест, Судот, доколку е потребно, ќе додели правична отштета на повредената страна“.

A. Штета

72. Жалителката барала, на нејасен начин, вкупна сума од 29.700 евра како правична отштета за материјална и нематеријална штета, во врска со сите наводни повреди. Таа барала надомест за прекумерната должина на односната постапка, за исходот од постапката за надомест и за каматата (5.000 евра) за која тврдела дека ја платила на основниот долг утврден во постапката за надомест (види став 13 погоре). Во врска со тоа таа поднела извештај на локална банка во Скопје според кој сумата од каматата била поместена на 5.300 евра.

73. Владата ги оспори овие барања како неосновани и прекумерни. Таа понатаму навела дека нема каузална врска помеѓу наводната повреда и материјалната штета која се тврдела.

74. Судот најде дека конечната одлука во постапката за надомест против жалителката не е согласно принципот на правна сигурност,

спротивно на членот 6 од Конвенцијата. Оттука, смета дека барањето на жалителката во врска со основниот долг и каматата е директно поврзано со исходот на постапката за надомест. Оттука, доделува на жалителката 1.880 евра, што е сумата на основниот долг за кој била задолжена да му го плати на работодавачот (види став 13 погоре). Судот исто така забележува дека сумата на каматата била пресметана од страна на банка. Владата не ја оспорила таа пресметка. Во такви околности, Судот не може а да не се потпре на таа пресметка и ја прифаќа за утврдена сумата специфицирана од банката. Понатаму, забележува дека жалителката била обврзана, согласно законот и пресудата на судот од 23 ноември 2006, да ја плати каматата. Оттука ја доделува во целост сумата побарувана како камата. Според тоа, Судот доделува на жалителката 6.880 евра како материјална штета.

75. Понатаму, Судот смета дека жалителката морала да претрпи одредена нематеријална штета, која не може да биде надоместена само со наоѓањето дека има повреда на Конвенцијата. Оценувајќи на разумна основа, Судот доделува 3.100 евра на жалителката, плус било каква такса која би можела да биде наплатлива.

В. Трошоци

76. Жалителката исто така барала 2.000 евра под оваа ставка, без да специфицира дали тоа се однесува на трошоците пред домашните судови или пред Судот.

77. Владата го оспори ова барање како неосновано.

78. Со оглед на информациите и документите во негово владение, Судот смета дека е соодветно да додели на жалителката 850 евра за трошоци.

С. Затезна камата

79. Судот смета дека е соодветно затезната каматна стапка да се заснова на маргиналната стапка за позајмени средства на Европската централна банка, на која треба да се додадат три процени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

1. *Ја прогласува* жалбата за наводната повреда на принципот на правна сигурност предизвикана со пресудата од 23 ноември 2006 како и за должината на граѓанската постапка за допуштена, а остатокот од жалбата за недопуштена;
2. *Смета* дека пресудата на Апелациониот суд од 23 ноември 2006 е спротивна на принципот на правна сигурност и ги повредува правата на жалителката според членот 6 од Конвенцијата,
3. *Смета* дека има повреда на членот 6 од Конвенцијата во врска со должината на граѓанската постапка,
4. *Смета*
Дека одговорната држава треба да ги плати на жалителката, во рок од три месеци од датумот на кој пресудата ќе стане конечна согласно членот 44 став 2 од Конвенцијата, следните суми, конвертирани во националната валута на одговорната држава по стапката во примена на денот на исплатата:

- (i) EUR 6,880 (шест илјади осумстотини и осумдесет евра), за материјална штета;
- (ii) EUR 3,100 (три илјади и сто евра), плус било која такса која може да биде наплатена, за нематеријална штета, и
- (iii) EUR 850 (осумстотини и педесет евра), плус било која такса која може да биде наплатена, за трошоци;

5. *Го отфрла* остатокот од барањето за правична отштета на жалителката.

Изготвено на англиски и известено на писмено на 18 јули 2013 година, согласно правилото 77 ставови 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Søren Nielsen
Секретар

Isabelle Berro-Lefèvre
Претседател